

Pfv.IV.21.070/2013/4.szám

A Kúria a dr. Szabó Patrik ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Kovács Sándor Zoltán ügyvéd által képviselt alperes ellen találmányi és újítási díj megfizetése iránt a Fővárosi Bíróság előtt 3.P.634.141/2005. számon megindított és a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.21.877/2012/9. számon meghozott jogerős ítélete ellen a felperes által 153. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 306.000 (háromszázhatezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 1.372.000 (egymillió-háromszázhetvenkettőezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket a felperes köteles az államnak - külön felhívásra - megtéríteni.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából releváns tényállás szerint a felperes 1999. január 25-től 2001. január 2-áig dolgozott kutatómérnökként a gyógyszeralapanyagot gyártó alperes gazdasági társaságnál. A felperes részt vett a Citalopram nevű antidepresszáns gyógyszerhatóanyag - szabadalommal védett - előállítási eljárását megkerülő eljárás kidolgozásában, melynek keretében három újítási és két találmányi javaslatot készített. A felperes a 6-HQ intermedierjének, a Cilostazolnak az előállítási eljárására is javaslatot készített.

A 2000-ben generikus hatóanyaggá vált Mirtazapine nevű antidepresszáns hatóanyag egyik intermediere, az NMPP előállítására vonatkozó eljárást az alperes 1999. szeptember és 2000. január között üzemésítette a .. cégtől kapott titkos receptúra alapján. Miután a kitermelés jelentős mértékben elmaradt a várt mértéktől, a receptúra javítására a felperes egy találmányi és két újítási javaslatot dolgozott ki és bocsátott az alperes rendelkezésére. A felperes 2000. márciusában adta át az alperesnek az „Eljárás 1-metil-3-fenil-4-tozil-piperazin (NMPP-Ts) előállítására” című találmányi javaslatát, amelyre utóbb, 2003. január 30-án szabadalmi bejelentést tett. Az ideiglenes szabadalmi oltalom díjfizetés elmulasztása miatt 2005. szeptember 14-én szűnt meg. Az alperes a felperes javaslatait használatba vette.

A felperes - a perben a korábban meghozott részítélettel el nem bírált - keresetében a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) 13. § (1) bekezdés c) pontja, valamint az újításokról szóló 63/1998. (III. 31.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdése alapján kérte az alperest a Citalopram értékesítéséből befolyt 102.336.729 forint 8 %-ának és kamatainak, a 2001. március 20-át megelőzően gyártott NMPP értékesítéséből befolyt 86.280.720 forint 8 %-ának és kamatainak, valamint a 6-HQ értékesítéséből befolyt 23.227.635 forint 8 %-ának és kamatainak a megfizetésére kötelezni. Kérte továbbá a Ptk. 86. § (3) bekezdés és 87. § (2) bekezdés alapján az alperesnek az NMPP 2001. március és 2002. március közötti értékesítéséből befolyt 413.052.220 forint 8 %-ának és kamatainak a megfizetésére, valamint az NMPP gyártás abbahagyásával és a termékváltással 2002. október 3-án elért eredményből való részesítésre kötelezését.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta, hogy a felperes valamennyi javaslatát hasznosította a perbeli Citalopram, NMPP és 6-HQ sarzsok gyártása során. Előadta, hogy a per tárgyát képező műszaki megoldások hasznosításához gazdasági érdeke nem fűződött, ezért azokra utóbb nem is tartott igényt. Erről tájékoztatta a felperest is akkor, amikor 2000. december 20-án - kizárólag megőrzés céljából - átvette a javaslatait. A felperes az NMPP - megrendelő által átadott titkos receptúra alapján történő - előállítása során, melynek harmadik technológiai lépését végezte, az alperes ügyvezetőjének kifejezett utasítása ellenére eltért a megadott technológiától, így került legyártásra az intermediér. Ezt a megrendelő szövé is tette.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 8.023.200 forint tőkét és annak 2000. július 29. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű késedelmi kamatát, továbbá 1.960.000 forint tőkét és annak 2001. március 16. napjától a kifizetés napjáig járó törvényes

mértékű késedelmi kamatát. Az ezt meghaladó keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 8.509.418 forint perköltséget és rendelkezett a le nem rótt illeték megfizetéséről.

Az elsőfokú bíróság a Citalopram hatóanyag előállításával kapcsolatos díjigényt részben alaposnak találta. Megállapította ugyanakkor, hogy a felperes nem a feltalálót megillető találmányi díjról rendelkező Szt. 13. § (1) bekezdés c) pontja alapján, hanem a Ptk. 86. és 87. §-ai szerint tarthat igényt a hasznosítás után őt megillető díjra, mivel - amint azt a perben korábban meghozott jogerős részítélet is már megállapította - az alperes a szabadalmi oltalmi igényéről lemondott. Az elsőfokú bíróság hasonló jogi alapon látta elbírálhatónak a felperes kereseti igényét az NMPP előállítására vonatkozó javaslatok hasznosítása esetén is. A perben kirendelt szakértő véleményére hivatkozva megállapította, hogy az NMPP-Ts esetében a megoldás nem alapul feltalálói tevékenységen, ezért annak hasznosítása után járó díjazás szempontjából a felperes javaslata újítási szintű szellemi alkotásként vehető figyelembe. A díjazás alapját az a megtakarítás képezte, amelyet ennek az eljárásnak az alkalmazásával az alperes el tudott érni az intermediér megrendelő által rendelkezésre bocsátott előállítási eljárásához képest. Ezt az előnyt az elsőfokú bíróság 196.000.000 forintban határozta meg, amelynek 1 %-os díjkulcs figyelembevételével számított díj megfizetésére kötelezte az alperest. Az elsőfokú bíróság ezt meghaladóan az NMPP-vel kapcsolatban előterjesztett keresetet érdemben, míg a 6-HQ intermediérral kapcsolatos igényt az elévülésre tekintettel találta alaptalannak.

A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezését részben, a perköltség tekintetében megváltoztatta és az alperes javára megítélt elsőfokú perköltséget „2.000.000 + áfa” összegű ügyvédi munkadíjra leszállította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Rendelkezett a másodfokú perköltség és eljárási illeték viseléséről.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges tényállást helyesen állapította meg és a megfelelő jogszabályok alkalmazásával helytálló következtetésre jutott. Döntésével és indokaival - a perköltségre vonatkozó rendelkezés kivételével - a másodfokú bíróság is egyetértett. Kifejtette - egyebek mellett - a jogerős ítélet, hogy helytállóan alkalmazta az elsőfokú bíróság a felperes díjigényének elbírálása során a Ptk. rendelkezéseit. A felperes által az alperes rendelkezésére bocsátott megoldás nem szolgálati találmány, miután arra az alperes nem tartott igényt, találmányával ezért a felperes

rendelkezhetett. Helytállóan értékelte az elsőfokú bíróság a találmányok gazdasági értéket képviselő minőségi színvonalát is, amely csupán a részeltetés ésszerű arányának meghatározása céljából történt. A hivatal vizsgálata során kibocsátott nyilatkozattételi felhívással egybecsengő, koherens szakértői vélemény abban erősítette meg az elsőfokú bíróságot, hogy a szakembertől elvárható volt fázistranszfer katalízis útján javítani a legközelebbi technika állása szerinti eljárást, amely kétségesse teszi a feltalálói tevékenység megállapíthatóságát. Az elsőfokú bíróság a felperes által rendelkezésre bocsátott megoldással elért előnyt helyesen határozta meg és helytállóan vette figyelembe azt is, hogy a felperes által „munkaköri feladatai körében” megalkotott újítási szintű megoldásról van csupán szó. A másodfokú bíróság a részeltetés mértékeként meghatározott 1 %-os díjkulcsnak sem a felemelésére, sem a csökkentésére nem látott okot.

A jogerős ítélet ellen, jogszabálysértésre hivatkozással a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, tartalmilag annak hatályon kívül helyezése és az alperesnek az NMPP előállítási eljárásának hasznosítása által elért haszonból a megítélt 1 %-ot meghaladóan további 7 %, azaz 13.720.000 forint és annak 2001. március 16-ától járó törvényes mértékű kamatai megfizetése kötelezése érdekében. Felülvizsgálati álláspontja szerint az eljáró bíróságok tévesen ítélték meg a hasznosítási díjigényét az Szt. szolgálati találmányra vonatkozó rendelkezései helyett a Ptk. szabályai alapján. Az NMPP-Ts előállítására szolgáló szolgálati találmányának 2000. február 21-én történt ismertetését követően ugyanis az alperes a szolgálati találmány szabadalmaztatására vonatkozó lemondó nyilatkozatot nem tett. Az alperes az Szt. 12. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettsége ellenére a találmányra szabadalmi bejelentést nem tett, az eljárást ugyanakkor hasznosította, amelyből haszna származott, találmányi díjat azonban nem fizetett. A hasznosítás így, mintegy ráutaló magatartással az Szt. 11. § (2) bekezdése alapján a találmányra vonatkozó igénytartásnak minősül, amelyre a nyilatkozatának megtételét az alperes elmulasztotta, így a szolgálati találmánnyal a feltaláló rendelkezhetett. Ezt az ellentmondásos helyzetet a jelen esetben az Szt. 12. § (2) bekezdésének rendelkezése oldja fel, mely szerint az alperes a szolgálati találmányt titokban tartott megoldásként hasznosította, ez azonban a díjigényt nem érintette. Ebből következően az Szt. 12. § (3) bekezdése alapján az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a megoldás az ismertetés átvételének időpontjában nem volt szabadalmaztatható. Tévesen nem döntöttek ezért az eljáró bíróságok a fenti rendelkezés szerint a megoldás szabadalmazthatóságáról, melynek a jelen esetben célja a megoldás műszaki színvonalának, valamint ennek alapján a hasznosítás után járó díjkulcs mértékének a meghatározása. A felperes részletesen kifejtette, hogy az NMPP-Ts előállítására szolgáló találmánya az ismertetés időpontjában megfelelt a

szabadalmazhatóság követelményeinek, és a jogerős ítélet téves álláspontjával szemben, feltalálói tevékenységen alapult. A felperes álláspontja szerint tévesen hagyta figyelmen kívül a jogerős ítélet a díjkulcsnövelő tényezőket is. A .. cég ugyanis 2001. február 26-án kérelmet nyújtott be az amerikai gyógyszer-engedélyezési hatósághoz az NMPP felhasználásával készített Mirtazapin forgalmazására, amely akkor már az ő megoldásának felhasználásával került előállításra. Az alperes az NMPP gyártásának abbahagyásából is gazdagodott.

Az alperes - tartalmilag - a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Hangsúlyozta, hogy a felperes azzal, hogy a munkáltató nyilatkozatának hiányában önállóan tett szabadalmi bejelentést, tudomásul vette, hogy a munkáltató nem tart igényt a szabadalmi bejelentésre. A jogerős ítélet által a hasznosítás után megállapított díjkulcs megfelelő mértékű, arra is tekintettel, hogy a felperes engedély nélkül módosított a megrendelő által megadott eljárás, amely miatt a későbbiekben a megrendelő meg is szüntette a megrendelést.

A Kúria a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. A jogerős ítéletnek a felperes műszaki megoldásának felhasználásával az NMPP gyártásából elért eredményből a megítélt díjazást meghaladó keresetet elutasító rendelkezése volt felülvizsgálattal támadott.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alaptalan.

A felperes felülvizsgálati érvelésének lényegi tartalma szerint az NMPP elnevezésű intermedier nagyüzemi előállítása során az általa rendelkezésre bocsátott műszaki megoldás, mint szolgálati találmány hasznosítása után terheli az alperest a jogerős ítéletben megállapított díjnál magasabb összegű, a találmányi díjaknál szokásosan alkalmazott 8 % mértékű díjfizetési kötelezettség. A felperesnek ez az álláspontja alapvetően téves.

Főszabály szerint a találmányi díj a feltalálót akkor illeti meg, ha a találmányt szabadalom védi [Szt. 13. § (1) bek. a) pont]. A perben nem vitásan a felperesnek az NMPP-Ts előállítására vonatkozó találmánya nem állt szabadalmi oltalom alatt. Tényként volt azonban megállapítható, hogy az alperes a találmány ismertetését követően az Szt. 11. § (2) bekezdésében meghatározott határidőben a szolgálati találmányra vonatkozó igényéről nyilatkozatot nem tett, az NMPP intermedier nagyüzemi előállítása ugyanakkor a felperes által rendelkezésre bocsátott műszaki megoldással (NMPP-Ts) történt. Nem volt osztható azonban a felperesnek az ebből levont azon következtetése, hogy az alperes a hasznosítás folytán, mintegy ráutaló magatartással tartott igényt a szolgálati találmányra és az Szt. 12. § (2) bekezdésében biztosított jogával élve a találmányt

szabadalmi bejelentés nélkül, titokban tartva, üzleti titkot képező műszaki megoldásként hasznosította, így az Szt. 13. § (1) bekezdés c) pontja alapján támasztható díjigény az alperessel szemben.

Annak ugyanis, hogy a munkáltató alperes a találmány ismertetését követően az Szt. 11. § (2) bekezdésében meghatározott határidőben nem nyilatkozott arról, hogy a szolgálati találmányra igényt tart-e, csupán az volt a következménye, hogy a továbbiakban a szolgálati találmánnyal a feltaláló felperes rendelkezhetett (Szt. 11. § (4) bek.). A téves felülvizsgálati állásponttal szemben a munkáltatót az Szt. 12. § (1) bekezdése alapján pedig értelemszerűen nem általában, minden vele ismertetett műszaki megoldás tekintetében terheli a szabadalmi bejelentés kötelezettsége, hanem csak abban az esetben, ha a munkavállalóhoz intézett nyilatkozatával a szolgálati találmányra igényt tart és azt maga is szabadalomképesnek tartja. Önmagában tehát abból, hogy a felperes által rendelkezésre bocsátott műszaki megoldás felhasználásra került, nem lehet azt a következtetést levonni, hogy az alperes ráutaló magatartással igényt tartott a szolgálati találmányra.

Az Szt. 12. § (2) bekezdése értelmében a munkáltató eltekinthet a szabadalmi bejelentés megtételétől, ha a találmányt - annak elismerése mellett, hogy az az ismertetés átvételének időpontjában egyébként szabadalmazható lenne - titokban tartja, és üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja; a munkáltató e döntéséről köteles tájékoztatni a feltalálót.

E jogszabályi rendelkezés alkalmazásának elengedhetetlen feltétele, hogy a munkáltató a találmány - ismertetés időpontjában való - szabadalmazhatóságát elismerje és a munkavállalót tájékoztassa az arra vonatkozó döntéséről, hogy az egyébként szabadalomképes találmányt szabadalmi bejelentés mellőzésével, üzleti titkot képező megoldásként kívánja hasznosítani. A perbeli esetben az alperes a felperes által rendelkezésre bocsátott megoldás szabadalmazhatóságára vonatkozóan semmilyen elismerő nyilatkozatot nem tett, ilyenre a felperes sem hivatkozott. Ezzel szemben az alperes a perben mindvégig azt állította, hogy a megrendelőtől kapott technológián a felperes által végrehajtott változtatás nem találmányi, hanem még újítási szintű megoldásnak sem volt tekinthető. Ilyen peradatok mellett azt állítani, hogy az alperes az általa szabadalmazhatónak tartott találmányt üzleti titkot képező megoldásként hasznosította, megalapozottan nem lehet. Ezért nem is terhelte a perben az alperest az Szt. 12. § (3) bekezdése alapján annak bizonyítása, hogy a megoldás az ismertetés átvételének időpontjában nem volt szabadalmazható.

A felperesnek a szolgálati találmányra vonatkozó fenti érvelése az NMPP intermedier előállításával kapcsolatos követelés iránt előterjesztett kereseti kérelmében megjelölt jogcímmel

összefüggésben ellentmondásos is volt. A felperes ugyanis a - felülvizsgálati kérelemmel érintett - keresetét a Ptk. 86. (3) bekezdése és 87. § (4) bekezdése alapján, a külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó szellemi alkotások, illetve műszaki ismeretek és tapasztalatok felhasználása után megállapítható térítés iránt terjesztette elő.

A kereseti kérelem elbírálása szempontjából irányadó Ptk. 86. § (4) bekezdése szerint a személyeket védelem illeti meg a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó szellemi alkotásokat és a személyek vagyoni értékű gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit és tapasztalatait érintő védelem körében a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben (Ptk. 87. § (2) bek.).

A szolgálati találmányi díj és a gyártási, műszaki ismeretek (know-how) felhasználása után járó részesedés megfizetése iránt érvényesített követelések jogalapja különböző. A szolgálati találmány ugyanis annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki (Szt. 9. § (1) bek.). Amennyiben azonban valamely műszaki ismereteket jelentő megoldás létrehozása munkaköri kötelezettség, a dolgozó a munkáltatóval szemben a Ptk. 87. § (2) bekezdése alapján nem érvényesíthet díjigényt (BH 1980/468.). A Ptk. ugyanis az un. szolgálati know-how intézményéről nem rendelkezik. A munkaviszony fennállása önmagában ugyan nem zárja ki a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismeretek felhasználásából származó gazdasági eredményből való részesedés követelését, az igényérvényesítésnek feltétele azonban, hogy ezen ismeretek kidolgozása nem a munkavállaló munkaköri kötelezettsége.

Az adott esetben nem volt vitás, hogy az NMPP intermedier nagyüzemi előállítás - a megrendelőtől kapott receptúrától részben eltérően - a felperes által kidolgozott műszaki megoldással történt, és az is igazolást nyert, hogy az intermedier ilyen módon való előállítása az alperes számára gazdasági előnyt jelentett, mert a megrendelő által rendelkezésre bocsátott eljárással elérhető eredményhez képest tisztább és nagyobb mennyiségű anyag volt előállítható. A másodfokú bíróság téves megállapításával szemben azonban a per adatai nem támasztották alá azt, hogy a felperesnek munkaköri kötelezettsége volt az NMPP előállítási eljárására vonatkozó műszaki megoldás kidolgozása. Az alperes nyilatkozata szerint pedig a felperes önkényesen és az ügyvezető kifejezett utasítása ellenére változtatott a megrendelőtől kapott technológián, amelyet utóbb a megrendelő is nehezményezett. Mindezek egybevetésével tehát nem volt megállapítható, hogy a szóban forgó műszaki megoldás kidolgozása a felperes munkaköri

kötelezettsége volt. Ezért a felperes alappal támasztott igényt a Ptk. 86. § (4) bekezdés és 87. § (2) bekezdés alapján az alperessel szemben az általa rendelkezésre bocsátott műszaki megoldás felhasználása miatt.

Miután szabadalmi oltalom, illetve szolgálati találmány hiányában a követelés összecszerűségének meghatározása körében a felperes által hivatkozott - Szt. 13. § (7) bekezdésének megfelelő - licencforgalmi viszonyok nem meghatározók, a jogerős ítélet a szellemi alkotás felhasználásával elért gazdasági eredmény és a műszaki megoldás szintjének figyelembe vételével, helyesen határozta meg a Ptk. 87. § (2) bekezdése alapján a részesedés mértékét. Azok a körülmények, amelyekre felülvizsgálati kérelmében a felperes díjkulcsnövelő tényezőként hivatkozott, a szellemi alkotás felhasználásával elért vagyoni eredményből való részesedés mértékének meghatározása szempontjából közömbösek.

A kifejtettekre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta és a pereszes felperest a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte az alperes ügyvédi képviselétével felmerült és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdései alapján megállapított felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.

A tárgyi illetékeljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986.(VI.26.) IM. rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a pereszes felperes köteles az államnak megtéríteni.

Budapest, 2013. november 13.

Dr. Baka András s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró

Vné

A kiadmány hitelével:
tisztviselő